

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ทมม -- บุคคลผู้ฝึก”

ทมม อ่านตามภาษาบาลีว่า **ท่า - มะ** หมายถึง **บุคคลผู้ฝึก** ซึ่งในที่นี้จะขอนำเสนอในความหมายที่กล่าวถึงบุคคลผู้ฝึกที่สูงสุดโดยไม่มีใครยิ่งกว่า ไม่มีใครสูงกว่า นั่นก็คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า การฝึกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ด้วยพระธรรมที่พระองค์ได้ทรงแสดงไว้แล้วเท่านั้น

ข้อความในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เกสสูตร ได้แสดงถึงการฝึกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้

“ดูกร เกส! เราแล ย่อมฝึกบุรุษที่ควรฝึกด้วยวิธีละม่อมบ้าง รุนแรงบ้าง ทั้งละม่อมทั้งรุนแรงบ้าง ดูกรเกส! ในวิธีทั้ง ๓ นั้น การฝึกดังต่อไปนี้ เป็นวิธีละม่อม คือ กายสุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งกายสุจริตเป็นดังนี้ วจสุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งวจสุจริตเป็นดังนี้ มโนสุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งมโนสุจริตเป็นดังนี้ เทวตาเป็นดังนี้ มนุษย์เป็นดังนี้

การฝึกดังต่อไปนี้ เป็นวิธีรุนแรง คือ กายทุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งกายทุจริตเป็นดังนี้ วจทุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งวจทุจริตเป็นดังนี้ มโนทุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งมโนทุจริตเป็นดังนี้ นรกเป็นดังนี้ กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานเป็นดังนี้ ปิตติวิสัย เป็นดังนี้

การฝึกดังต่อไปนี้ เป็นวิธีทั้งละม่อมทั้งรุนแรง คือ กายสุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งกายสุจริตเป็นดังนี้ กายทุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งกายทุจริตเป็นดังนี้ วจสุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งวจสุจริตเป็นดังนี้ วจทุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งวจทุจริตเป็นดังนี้ มโนสุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งมโนสุจริตเป็นดังนี้ มโนทุจริตเป็นดังนี้ วิบากแห่งมโนทุจริตเป็นดังนี้ เทวตาเป็นดังนี้ มนุษย์เป็นดังนี้ นรกเป็นดังนี้ กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานเป็นดังนี้ ปิตติวิสัยเป็นดังนี้”

ตัวอย่างบุคคลผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรม เป็นผู้ได้รับการฝึกด้วยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง คือพระองคุลิมาล ตามข้อความในพระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ อังคุลิมาลสูตรว่า

พระองคุลิมาล ได้กล่าวคาถาเหล่านี้ ว่า

คนไข่น้ำย่อมไข่น้ำไปได้ ช่างศรย่อมดัดลูกศรได้ ช่างถากย่อมถากไม้ได้ ฉันทิ บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตนได้ ฉันทิ! คนบางพวกย่อมฝึกสัตว์ ด้วยท่อนไม้บ้าง ด้วยขอบ้าง ด้วยแสบ้าง เราเป็นผู้ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงฝึกแล้วโดยไม่ต้องใช้อาชาญา ไม่ต้องใช้ศาสตร์ เมื่อก่อนเรามีชื่อว่า อหิงสกะ แต่ยังเบียดเบียนสัตว์อยู่ วันนั้น เรามีชื่อตรงความจริง เราไม่เบียดเบียนใครๆ เลย, เมื่อก่อน เราเป็นโจร ปรากฏชื่อว่าองคุลิมาล ถูกกิเลสดุจห้วงน้ำใหญ่พัดไป มาถึงพระพุทธรูปเป็นสรณะแล้ว, เมื่อก่อนเรามีมือเปื้อนเลือด ปรากฏชื่อว่า องคุลิมาล ถึงพระพุทธรูปเป็นสรณะ จึงถอนตัณหาอันจะนำไปสู่ภพเสียได้”

ปกติในชีวิตประจำวัน แต่ละบุคคล มีกิเลสมากด้วยกันทั้งนั้น ทั้งความติดข้องยินดีพอใจ ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ ไม่พอใจ เป็นต้น แต่ถ้าถึงกับที่จะต้องล่วงออกมาเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนั้น ขณะนั้นแสดงให้เห็นถึงกำลังของกิเลสว่ามีมาก

ตัวอย่างของผู้ที่จะเป็นพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีต ก่อนที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมในชาตินั้น กิเลสที่ท่านได้สะสมมาซึ่งเป็นคนละส่วนกันกับกุศล ข้างมีกำลังที่จะแสดงออกมาทางกาย ทางวาจาต่างๆ กัน อย่างเช่นท่านพระองคุลิมาล ก่อนที่จะได้พบกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านได้กระทำอกุศลกรรมคือ ปาณาติบาต มากมายทีเดียว เป็นผู้ฆ่าคน มีมือเปื้อนเลือด แม้ท่านจะมีชื่อว่า “อหิงสกะ” ซึ่งแปลว่า ผู้ไม่เบียดเบียน” แต่ก็หาได้เป็นเหมือนอย่างชื่อไม่ คือเป็นตรงกันข้ามกับชื่อเลย

จึงแสดงให้เห็นว่าถ้าโลกุตตรปัญญา (ปัญญาที่ทำการดับกิเลส) ยังไม่เกิด ยังไม่มีทางที่จะดับกิเลสใดๆ ได้เลย ความประพฤติเป็นไปก็ไปไปตามกิเลสที่ได้สะสมมา แต่เมื่อเหตุปัจจัยพร้อม ได้ฟังพระธรรม ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก แล้วโลกุตตรปัญญาเกิด จึงสามารถที่จะดับกิเลสได้ ซึ่งก่อนหน้านั้น พระอริยบุคคลเหล่านั้นก็ยังเต็มไปด้วยกิเลสทุกประการ กิเลสที่มีมาก ต้องอาศัยปัญญาเท่านั้นถึงจะดับได้ ท่านพระองคุลิมาล ก็เป็นเช่นนั้น เพียงได้ฟังพระดำรัสที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสตอนที่ตนวิ่งไล่ตามพระองค์ว่า “เราหยุดแล้ว งามกุลิมาล ท่านเล่า จงหยุดเถิด” พอได้ฟังเพียงเท่านี้ เพราะอุปนิสัยที่ดีที่ท่านได้สะสมมา ทำให้มีความประสงค์ที่จะทราบความมุ่งหมายที่พระองค์ตรัสเช่นนั้น จึงกราบทูลถามพระองค์ และได้รับคำอธิบายว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงหยุดฆ่าสัตว์ทั้งปวงแล้ว แต่ท่านยังไม่หยุดเลย ทำให้ท่านเกิดความเลื่อมใส ขออุปสมบทในพระพุทธศาสนา และในที่สุดท่านก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น ได้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ตามชื่อจริงๆ คือ อหิงสกะ เพราะเป็นผู้ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และเมื่อท่านดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่มีการเกิดอีกในสังสารวัฏฏ์ กรรมทั้งหลายที่ได้กระทำให้แล้วในอดีต ก่อนที่จะได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ก็ไม่มีโอกาสให้ผล กล่าวได้ว่าไม่ต้องมีการกระทำความกรรมและไม่ต้องการได้รับผลของกรรม อีกต่อไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นผู้ฝึกบุคคลผู้สมควรฝึกอย่างที่ไม่มีการยิ่งกว่า เพราะพระองค์ทรงแสดงพระธรรม สอนให้เวทดา พรหมและมนุษย์ทั้งหลาย ให้เกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปัญญาของตนเอง จนละกิเลส อันเป็นเหตุแห่งความไม่ดี อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งปวงได้ ท่านพระองคุลิมาลก็เป็นหนึ่งในบุคคลที่ได้รับการฝึกด้วยพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง

ดังนั้น พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา จึงเป็นเครื่องฝึกที่ดี เพราะทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึก ไม่ว่าจะเป็นใคร เพศใด มีฐานะความเป็นอยู่อย่างไรก็ตาม ได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริงในสิ่งที่พระองค์ทรงแสดง และสามารถขัดเกลาละคลายกิเลสจนถึงการดับกิเลสตามลำดับขั้นได้ในที่สุด

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗